

SENSORVEILEDNING SPED1300 VÅR 2024 – ORDINÆR EKSAMEN

Generell informasjon

Den aktuelle eksamen er en 6-timers skoleeksamen uten hjelpemidler. Det betyr at kandidatene ikke har tilgang til notater, pensum eller andre resurser som kan hjelpe dem i besvarelsen av oppgavene. Kandidatene får tre (3) oppgaver, og **skal** besvare to (2) av disse. Kandidatene velger selv hvilke oppgaver de besvarer. Det **skal** gå tydelig fram av besvarelsen hvilke to oppgaver som er valgt. Begge oppgavene må individuelt kunne vurderes som bestått (minimum karakter E) for at eksamen samlet sett vurderes som bestått.

Siden det er en skoleeksamen uten hjelpemidler trenger studentene ikke å ha noen litteraturliste. At det er en skoleeksamen, har også påvirkning for det presisjonsnivået og detaljeringsgraden det er rimelig og forvente. *Sensor bes også merke seg at dette er studenter på første år i bachelorprogrammet, med de konsekvenser dette har for hva det er rimelig å forvente av dybde og breddekunnskap.*

Hovedboka i emnet er Woolfolk (2019) sin bok Educational psychology (Global edition). I tillegg er det noen artikler/kapitler fra kompendiet som kan være relevante å henvise til (slik som for eksempel Lerner, Sameroff og Bornstein), samt artikkelen om eksekutive funksjoner av Diamond.

Alle de tre oppgavene har en redegjørelsesdel og en drøftingsdel, og det bør være en god balanse mellom redegjørelse og drøfting. Denne balansen bør ikke forstås som et krav om 50/50 fordeling mellom de to delene.

For alle de tre oppgavene forventes det at studentene har større forutsetning for å kunne redegjøre for – fremfor det å drøfte. Kvaliteten på drøftingen vil derfor kunne fungere som et godt skille mellom de gode og de VIRKELIG gode oppgavene.

NB. For den enkelte oppgave er det i denne sensorveiledningen tatt med momenter som kan være relevante å ta med i en besvarelse, dette er **ikke** en sjekklister, og det er ikke slik at alle disse momentene må være med for at besvarelsen skal vurderes som meget god eller fremragende. Listen over momenter er heller ikke uttømmende, i den forstand at studentene kan ha med momenter som ikke er omtalt i denne sensorveiledningen.

Generelt om karaktersetting:

1. Hvis en av oppgavebesvarelsene ikke er god nok til å bestå, vil hele eksamen vurderes som ikke bestått.
2. Hvis det gis ulike vurdering på besvarelsene av de to oppgavene, forsøker vi å gi en slags gjennomsnittlig karakter, hvor karakterene møtes mest mulig på halvveien.

Det vises for øvrig til emnesidene for emneplan og pensum:

<https://www.uio.no/studier/emner/uv/isp/SPED1300/>

1. Gjør rede for et konstruktivistisk syn på læring, drøft deretter hvordan konstruktivistiske undervisningsprinsipper kan danne utgangspunkt for spesialundervisning.

Aktuelle momenter i redegjørelse

- I undervisningen og i pensum er det poengtert at konstruktivisme ikke er et læringsperspektiv, det er heller snakk om en kunnskapsteoretisk (epistemologisk) posisjon. Det bør ikke trekke ned om en kandidat bruker perspektivbegrepet, men heller være et klart pluss om kandidaten gjør en distinksjon mellom læringsperspektiv og en kunnskapsteoretisk posisjon.
- Kandidaten bør kunne redegjøre for de to grunnleggende antagelsene om læring innenfor konstruktivisme. 1) Vi er aktive deltagere i konstruksjonen av vår egen forståelse og kunnskap, 2) sosial interaksjon er viktig i denne kunnskapskonstruksjonen.
- Konstruktivisme som vektlegger antagelse 1 omtales som regel som kognitiv, psykologisk eller personlig konstruktivisme.
 - Piaget er et eksempel på en representant for kognitiv konstruktivisme.
 - Her kan det også være relevant å trekke inn radikal konstruktivisme: «min mening (kunnskap) er sann (for meg), på samme måte som din mening/kunnskap er sann for deg. Sterke kandidater kan her kanskje redegjøre for kunnskapsrelativisme.
- Konstruktivisme som vektlegger antagelse 2 omtales som sosial konstruktivisme.
 - Her vektlegges kultur, språk og sosial interaksjon
 - Fellesskap fremfor individet
 - Situert læring (Lave sine teorier)
 - Læring som deltagelse i læringsfellesskap
 - Her vil det også være relevant å trekke veksler på sosiokulturell teori
 - Vygotsky og den nærmeste utviklingssonen.

Aktuelle momenter i drøfting

- Konstruktivistiske undervisningsprinsipper er et oppgjør med den «tradisjonelle» og gammeldage forståelsen av kunnskap som noe lærer/spesialpedagog gir/overfører til eleven.
- Elevaktivitet og samarbeidslæring er sentrale undervisningsprinsipper
 - Mulighet til å ha innflytelse på lærings- og kunnskapsmål
 - Muligheten til å snakke med hverandre, prøve argumentene på hverandre. I pensum trekkes planlagte klasseromssamtaler hvor lærer fungerer som en fasilitator som særlig gunstig.
 - Samarbeidslæring/gruppearbeid
 - Krevende arbeidsform
 - Behov for modellering fra lærer
 - Stillasbygging (scaffolding)
 - Elevautonomi
 - Får du ansvar tar du ansvar
 - Antas å fremme selvregulering
 - Man må alltid ta hensyn til alder og utvikling hos eleven.

2. Gjør rede for behaviorismen, drøft deretter relevansen av dette læringsperspektivet i spesialpedagogisk arbeid i dag.

Aktuelle momenter redegjørelse

- Et minimumskrav er at kandidaten kan redegjøre for begrepet «betinging», og at de har forstått forskjellen mellom klassisk og operant betinging
- Andre relevante momenter er
 - Forskjell mellom ubetinget og betinget stimulus
 - Ubetinget og betinget respons
 - Utsletting (extinction)
 - Spontan tilbakekomst
 - Generalisering
 - Diskriminering
 - Positiv og negativ forsterkning
 - Straff og belønning
 - Primære og sekundære forsterkere
 - Forming (shaping)
 - Kjeding (chaining)
- Sterke studenter kan kanskje forventes å kunne redegjøre for «behaviorismens fall» på begynnelsen av 60-tallet (for eksempel gjennom Chomskys kritikk av Skinners bok Verbal behavior). NB: dette er ikke en forutsetning for en toppkarakter.
- En del studenter vil kanskje også trekke inn sosial-kognitiv teori i redegjørelsen og/eller drøftingen. Behaviorisme er et viktig grunnlag for sosial-kognitiv teori (tidligere kalt sosial læringsteori), og dersom kandidaten klarer å tydeliggjøre dette på en god, og vise hvor de to perspektivene skiller seg fra hverandre, er det et klart pluss i besvarelsen.

Relevante momenter i drøftingen kan være:

- At mye av tenkningen rundt klasseledelse i skolen bygger i bunn og grunn på behavioristiske grunntanker (forsterke ønsket elevatferd og redusere uønsket atferd).
- Atferdsmodifisering brukes relativt mye i arbeid med psykisk utviklingshemmede og atferdsvansker.
- Svært gode besvarelser bør kanskje også ha en kritisk drøfting av det noe mekaniske menneskesyn i behaviorismen.

3. Gjør rede for et sosiokulturelt perspektiv på læring. Drøft hvordan individuelle og sosiale faktorer (individ og miljø) sammen virker inn på læring.

Relevante momenter, redegjørelse:

- I redegjørelsen bør kandidaten kunne si noe om hva det sosiokulturelle perspektivet innebærer, særlig at en grunnantagelse er at mennesker er del av allerede eksisterende sosiokulturelle og historiske rammer for hvordan og hva vi tilegner oss av kunnskap.
- Dette inkluderer betydningen av kulturelle verktøy (ideelle som språket og materielle som teknologier) og andre mennesker som medierende grunnlag for vår læringsprosess.
- De har blant annet lært om den medierende trekant, som inkluderer subjektet som lærer, verktøyene som anvendes og objektet som læres noe om.
- Gode besvarelser bør gå utover Bronfenbrenners bio-økologiske modell som tar for seg individ-miljø prosesser.
 - Andre relevante teoretikere som også kan omtales er:
 - Vygotsky og Bruner
 - Lerner og Sameroff
 - Andre relevante temaer som også kan omtales er:
 - Språket som et eksempel på viktige individ-miljø prosesser
 - Dynamiske transaksjonsprosesser mellom individet og miljøet (Gottlieb sin modell)

Relevante momenter, drøfting

- I drøftingen kan man forvente at kandidatene har forstått at læring er noe som foregår i et samspill mellom individet («i den enkelte», altså den enkeltes kognisjon, evner, gener, osv.) og miljøet (i interaksjon mellom mennesker og i sosiale omgivelser), hvor miljøet igjen har en egen historikk. Det forventes at studentene kan drøfte hvordan disse samspillene ligger til grunn for svært mye av menneskelig læring, spesielt den som skjer gjennom direkte eller indirekte interaksjoner med andre.
- Sterke studenter vil også trekke inn de øvrige læringsperspektivene som er sentrale i emnet, dvs. et biologisk-, et kognitivt- og et sosial-kognitivt perspektiv, og drøfte hvordan de tar stilling til samspillet mellom individet og miljøet.